

Igazságügyi orvosstan

Dr. Hengl Melinda PhD

Egyetemi adjunktus

PTE ÁJK Büntető és Polgári Eljárásjogi Tanszék

ÓNSZ Bűnügyi Tagozat Mentor

Vázlat

I. Az igazságügyi orvostan története

II. A(z) (orvos)szakértés hatályos szabályozása

III. Az igazságügyi orvostani vércsoportszerológia

IV. Az igazságügyi genetika

V. Az igazságügyi orvostan napjainkban

I. Az igazságügyi orvostan története (1)

- 1.) *A főbb művekhez*, jogszabályokhoz és jogi dokumentumokhoz *kötődően*: (1)

- 1248. körül Kínában jelent meg az első (törvényszéki orvostant) összefoglaló mű.
- 1598-tól Fortunatus Fidelis folyamatosan közreadta a *De relationibus medicorum*-ot.

I. Az igazságügyi orvostan története (2)

- 2.) *A főbb művekhez, jogszabályokhoz és jogi dokumentumokhoz kötődően: (1)*

 - *I. István törvényei (1035.) elkülönítik az emberölés két alakzatát:*
 - szándékos / gondatlan.
 - István, szlavóniai bán oklevelében (1252.) lévő megkülönböztetés szerint, vannak:
 - *halálos sérülések* (vulnus mortiferum),
 - és a *nem halálos sérülések* (vulnus non mortiferum).
 - III. László király szerint (1274.), *azok a halálos sebesülések,*
 - amelyek csak alig voltak gyógyíthatók hosszú időn át a tapasztalt orvosok segítségével.

I. Az igazságügyi orvostan története (3)

- 2.) *A főbb művekhez, jogszabályokhoz és jogi dokumentumokhoz kötődően: (2)*

 - *Károly Róbert szabadságlevele (1329.) említi (elkülöníti):*
 - a halálos sebeket, a vérzéssel járó és a vérzés nélküli ütéseket.
 - *A Praxis Criminalis (1656.), III. Ferdinánd büntető törvénykönyve szerint:*
 - orvosi kérdésekben megeskettett orvosok, sebészek és bábák *illetékesek*.
 - Egy 1726-os rendelkezés szerint *boncolást kell végezni:*
 - a hirtelen halál és az emberölés elkülönítésére,
 - amelyet ebben jártas sebészek végezhetnek.

I. Az igazságügyi orvostan története (4)

- 3.) *Tanítása*

- A Helytartó Tanács 1793-ban elrendelte, hogy tanítsanak és szigorlatoztassanak a pesti egyetemen:
 - medicina forensis-t (törvényszéki orvostant)
 - és a politika medica-t (orvosi közigazgatást).
- 1876-ban lett önálló tantárgy a törvényszéki orvostan,
 - tananyagának nagyrészt még a *kórbonctani ismeretek* tették ki.
- Igazságügyi orvostan lett a neve 1951-ben,
 - a korábbi törvényszéki orvostannak.

I. Az igazságügyi orvostan története (5)

- 4.) *Ki lehetett orvosszakértő?*

- A mai orvosszakértői feladatokat ellátók a feljegyzések szerint kezdetben:

- céhbeli borbélysebészek
- és hadisebészek voltak.

II. A(z) (orvos)szakértés hatályos szabályozása (1)

Az igazságügyi orvosszakértők napjainkban

A szakértőkre kiterjed a 2016. évi XXIX. törvény az igazságügyi szakértőkről (Szaktv.) hatálya:

- *Mi az igazságügyi szakértő feladata?* (Szaktv. 3. §)

„3. § (1) Az igazságügyi szakértő feladata, hogy a hatóság kirendelése vagy megbízás alapján, a tudomány és a műszaki fejlődés eredményeinek felhasználásával készített szakvéleménnyel, a függetlenség és pártatlanság követelményének megtartásával döntse el a szakkérdést, és segítse a tényállás megállapítását.

(2) Az igazságügyi szakértő a szakértői tevékenységéért szakértői díjra jogosult.

(3) Az igazságügyi szakértő a tevékenységét e törvény és más jogszabályok rendelkezései, valamint a tevékenységére irányadó szakmai szabályok megtartásával, legjobb tudása szerint köteles végezni.”

II. A(z) (orvos)szakértés hatályos szabályozása (2)

- *Melyek az igazságügyi szakértővé válás feltételei?* (Szaktv. 5. §. alapján) (1)

-
- Büntetlen előélet, és nem áll az igazságügyi szakértői / a szakterületének megfelelő tevékenység folytatását kizáró foglalkozástól eltiltás hatálya alatt,
 - az igazságügyi szakértői tevékenység folytatásához meghatározott / azzal egyenértékű képesítés
 - és ált. min. 5 éves szakirányú szakmai gyakorlat.
 - Igazságügyi orvostan esetén: 9/2006. (II. 27.) IM rendelet

13. § (2) »névjegyzékbe való felvételhez ... a gyakorlati idő igazolására akkor nincs szükség, ha a kérelmező az adott szakterületen önálló egészségügyi tevékenység végzésére külön jogszabály szerinti szakképesítés alapján jogosult, a szakképesítésének megszerzésétől számított legalább öt év már eltelt, és eleget tett a tevékenység végzéséhez szükséges továbbképzési kötelezettségének.»

(3) „A névjegyzékbe való felvételhez gyakorlati idő igazolása nem szükséges.»

II. A(z) (orvos)szakértés hatályos szabályozása (3)

- *Melyek az igazságügyi szakértővé válás feltételei?* (Szaktv. 5. §. alapján) (2)

-
- A szakértőjelölti jelölti idő / a szakértőjelöltként kötelező szakmai közreműködőként elvégzett ügyszám teljesítése,
 - képzési és vizsgafeltételek teljesítése (a Kamara által külön szabályzatban előírt),
 - jogi ismeretek oktatásán részvétel és a jogi vizsga letétele (a miniszter által szervezett, igazságügyi szakértői tevékenység végzéséhez szükséges oktatás; kiv. a miniszter rendeletében meghatározott mentesülés esete),
 - szakmai kamara tagság (ha jogszabály előírja a tevékenység folytatásához),
 - kötelezettség vállalás a hatósági kirendelések elvégzésére (kiv. jogszabályban meghatározott esetek),
 - nem áll cselekvőképességet érintő gondnokság / támogatott döntéshozatal / közügyektől eltiltás hatálya alatt.

II. A(z) (orvos)szakértés hatályos szabályozása (4)

- Az igazságügyi szakértői névjegyzék tartalma (1. melléklet a 2016. évi XXIX. törvényhez) (1)
 - Az igazságügyi szakértők névjegyzéke az igazságügyi szakértő következő adatait, és a szakértő tevékenységére vonatkozó tényeket tartalmazza:
 - 1.1. családi neve és utóneve(i); 1.2. anyja születési neve; 1.3. születési hely és idő; 1.4. lakcím (postacím, telefon-, telefonszám, e-mail);
 - 1.5. munkahely (postacím, telefon-, telefonszám, e-mail); 1.6. elérhetőségi cím (postacím, telefon-, telefonszám, e-mail); 1.7. nyelvismeret (nyelv, nyelvtudás foka); 1.8. szakmai kamarai tagság; 1.9. igazságügyi szakértői igazolvány száma;
 - 1.10. szakterület 1.10.1. a névjegyzékbe bejegyzett szakterület és a bejegyzés időpontja, 1.10.2. elutasított szakterület és az elutasítás időpontja, 1.10.3. elbírálás alatt lévő szakterület; 1.11. iskolai végzettség és szakmai képesítés, valamint nemzetközi vagy hazai szakmai minősítés;

II. A(z) (orvos)szakértés hatályos szabályozása (5)

- *Az igazságügyi szakértői névjegyzék tartalma* (1. melléklet a 2016. évi XXIX. törvényhez) (2)
 - Az igazságügyi szakértők névjegyzéke az igazságügyi szakértő következő adatait, és a szakértő tevékenységére vonatkozó tényeket tartalmazza:
 - 1.12. állapot 1.12.1. névjegyzékbe felvett, 1.12.2. névjegyzékbe történő felvétel folyamatban, 1.12.3. névjegyzékbe bejegyzett, kiterjesztési kérelem folyamatban, 1.12.4. névjegyzékbe bejegyzett, kamarai tagsági viszony szünetel, 1.12.5. névjegyzékbe bejegyzett, kamarai tagsági viszony felfüggesztve, 1.12.6. névjegyzékből törölt, 1.12.7. elhunyt;
 - 1.13. tudományos fokozat; 1.14. nyilvántartási szám; 1.15. az igazgatási ügyiratok ügyszáma; 1.16. az 55. § (2) bekezdése szerinti bejelentés ténye az ügyre történő utalással; 1.17. az igazságügyi szakértő minősítése;
 - 1.18. a szakértő ellen 1.18.1. közvádra üldözendő szándékos bűncselekmény miatt indult eljárás megindításának, megszüntetésének, illetve befejezésének ténye, 1.18.2. indult fegyelmi eljárás során kiszabott fegyelmi büntetés;

II. A(z) (orvos)szakértés hatályos szabályozása (6)

- Az igazságügyi szakértői névjegyzék tartalma (1. melléklet a 2016. évi XXIX. törvényhez) (3)
 - Az igazságügyi szakértők névjegyzéke az igazságügyi szakértő következő adatait, és a szakértő tevékenységére vonatkozó tényeket tartalmazza:
 - 1.19. annak ténye, hogy a szakértő az elektronikus kapcsolattartást vállalja; ebben az esetben elektronikus elérhetősége;
 - 1.20. az igazságügyi szakértő tevékenységével kapcsolatos közleményei („közlemények”); 1.21. nyilatkozat arról, hogy az igazságügyi szakértő tevékenységét fő- vagy mellékállásban végzi; 1.22. egyetemi vagy főiskolai végzettsége, a diploma minősítése; 1.23. külön minősítésre vonatkozó adat (ha van).

II. A(z) (orvos)szakértés hatályos szabályozása (7)

- *Mi jellemző a szakértő jogállására?* (Szaktv. 39-44. § alapján) (1)
 - *Jogai:*

 - kérheti adatok közlését, iratok, vizsgálati tárgyak rendelkezésre bocsátását
(a hatóságtól, az eljárásban részt vevő személyektől),
 - személyes adatok kezelésére jogosult
(a tevékenysége során rendelkezésére bocsátott / tudomására jutott),
 - tudományos / oktatási célra (személyazonosításra alkalmatlan módon) felhasználni a szakértői vizsgálat során feltárt tényeket és adatokat.

II. A(z) (orvos)szakértés hatályos szabályozása (8)

- *Mi jellemző a szakértő jogállására?* (Szaktv. 39-44. § alapján) (2)
 - *Kötelességei: (1)*

 - a személyes adatokat 10 évig az előírásoknak megfelelően tárolni, majd törölni,
 - tevékenységéről nyilvántartást vezetni, statisztikai adatszolgáltatást küldeni a Kamarának,
 - köteles értesíteni a hatóságot, ha annak hatáskörébe tartozó intézkedés tétele /
eljárási cselekmény szükséges,
 - jelezni az olyan érintett körülményt és tényt, amelyet észlelt és az ügy megítélését érdemben érinti, de arra a hatóság / a megbízó nem utalt,
 - titoktartási kötelezettség (a tevékenysége során tudomására jutott tényekre és adatokra),

II. A(z) (orvos)szakértés hatályos szabályozása (9)

- *Mi jellemző a szakértő jogállására?* (Szaktv. 39-44. § alapján) (3)
 - *Kötelességei:* (2)

 - a nyomozó hatóságnak bejelenteni, ha vizsgálata során (az adott eljárás tárgyát nem képező):
 - személy elleni erőszakos / korrupciós / hivatali bűncselekmény elkövetésére utaló körülményről /
 - más személy életét, testi épségét vagy egészségét veszélyeztető cselekmény elkövetésének szándékáról szerez tudomást (érintett szakterületet felügyelő közigazgatási szervnél is),
 - köteles a küldemények átvételét biztosítani a névjegyzékben szereplő elérhetőségi címén.

II. A(z) (orvos)szakértés hatályos szabályozása (10)

- *A szakvélemény* (Szaktv. 21. § alapján)
 - *Tartalma – felépítése:*

 - lelet,
 - vizsgálat módszerének rövid ismertetése,
 - szakmai ténymegállapítások,
 - a szakértő véleménye,
 - a korábbi vizsgálatra vonatkozó adatok és megállapítások értékelése (ha voltak és a kirendelés erre kiterjed),
 - a módszertani levélre utalás / abban foglaltaktól eltérés indokai,
 - az igazságügyi szakértő mely szakterületen jogosult szakvélemény adására,
 - eseti szakértőként járt-e el.

II. A(z) (orvos)szakértés hatályos szabályozása (11)

- A szakértő nem utasítható a szakvéleményben lévő szakmai megállapításaival kapcsolatban.
- A szakvélemény előterjeszhető:
 - szóban / írásban (papír alapon / elektronikus kapcsolattartás keretében kézbesítve).
- Kötelező kellékei:
 - aláírás, a nyilvántartási szám, bélyegző (szakértő neve, igazságügyi szakértői minősége és nyilvántartási száma).
- Lehet egyesített (komplex, különböző szakterületek) / együttes (kollektív, azonos szakterületről több szakértő) szakvélemény is.
- Igénybe vehető szakkonzultáns, szakértőjelölt, segédszemélyzet, de ezt fel kell tüntetni.

II. A(z) (orvos)szakértés hatályos szabályozása (12)

- *Vétségek*

- *Fegyelmi vétség*

- Szaktv. „93. § (1) Fegyelmi vétséget követ el az az igazságügyi szakértő, aki az e törvény hatálya alá tartozó tevékenységére vonatkozó jogszabályok, szakmai szabályok, kamarai szabályzatok - ide nem értve az igazságügyi szakértők etikai kódexét - és határozatok rendelkezéseit szándékosan vagy gondatlanul megszegi.

(2) Fegyelmi vétséget követ el az az igazságügyi szakértő is,

- a) akit öt éven belül három etikai vétség elkövetése miatt jogerősen elmarasztaltak vagy
- b) akinek a 130. § szerinti etikai vétsége az etikai vétség súlyára, az etikai vétség elkövetésének ismétlődő jellegére vagy az etikai vétség elkövetésének körülményeire tekintettel fegyelmi vétségnek minősül.”

- Kiszabható fegyelmi büntetések (Szaktv. 95. §)

- figyelmeztetés, írásbeli megrovás, jövőbeni tisztségviseléstől meghatározott ideig történő eltiltás, kamarai tisztségtől megfosztás, pénzbírság, a kamarai tagság max. 2 évig terjedő felfüggesztése, a Kamarából kizárás.

II. A(z) (orvos)szakértés hatályos szabályozása (13)

- *Vétségek*

- *Etikai vétség*

- Szaktv.: „130. § Etikai vétséget követ el az az igazságügyi szakértő,
 - a) aki az igazságügyi szakértők etikai kódexe szabályait szándékosan vagy gondatlanul megszegi vagy
 - b) aki az igazságügyi szakértői tevékenységen kívül szándékos vagy gondatlan magatartásával, illetve életvitelével a szakértői kar tekintélyét csorbítja.”

II. A(z) (orvos)szakértés hatályos szabályozása (14)

- 9/2006. (II. 27.) IM rendelet az igazságügyi szakértői szakterületekről, valamint az azokhoz kapcsolódó képesítési és egyéb szakmai feltételekről *2. számú melléklet a 9/2006. (II. 27.) **Igazságügyi szakértői szakterületek és az azokhoz kapcsolódó képesítési feltételek az orvosi, továbbá egyes pszichológiai és biológiai területeken:***
 - 1. aneszteziológia és intenzív terápia 2. antropológia 3. arc-állcsont-szájsebészet 4. baleseti sebészet (traumatológia) és ortopédia 5. belgyógyászat 6. bőrgyógyászat 7. csecsemő- és gyermekgyógyászat 8. egészségbiztosítás 9. foglalkozás-orvostan 10. fül-orr-gégegyógyászat 11. gyermek- és ifjúsági pszichiátria 12. gyermeksebészet **13. igazságügyi genetika** 14. honvédorvostan, katasztrófa-orvostan 15. idegsebészet 16. fogorvostan **17. igazságügyi orvostan** **18. igazságügyi pszichiátria** 19. infektológia 20. kardiológia 21. klinikai és mentálhigiéniai felnőtt- és gyermek szakpszichológia 22. mikrobiológia 23. neurológia 24. nukleáris medicina 25. orvosi laboratóriumi diagnosztika 26. patológia 27. radiológia 28. repülőorvostan 29. reumatológia 30. sebészet 31. sugárterápia 32. sürgősségi orvostan (oxyológia) 33. szemészet 34. szívsebészet 35. szülészet-nőgyógyászat **36. igazságügyi toxikológia** 37. transzfuziológia 38. tüdőgyógyászat 39. urológia 40. allergológia és klinikai immunológia 41. klinikai genetika 42. Klinikai toxikológia 43. házi-orvostan 44. emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerek és gyógyászati segédeszközökkel kapcsolatos kereskedelmi gyakorlat.

II. A(z) (orvos)szakértés hatályos szabályozása (15)

- *Egyes orvosi területek már önálló igazságügyi szakértői területté váltak:*
-

- *igazságügyi genetika,*
- *igazságügyi orvostan,*
- *igazságügyi pszichiátria,*
- *igazságügyi toxikológia.*

III. Az igazságügyi orvostani vércsoportszerológia

- Az igazságügyi orvostani vércsoportszerológia vizsgálatokat,
 - az igazságügyi genetika (DNS vizsgálatok) előretörése szorította háttérbe.
- Napjainkban nagyrészt a testváladékok (vér, nyál, vizelet, széklet stb.) jelenlétének igazolását és bizonyítását végzi.
- Vércsoportok:
 - A, B, 0, AB vércsoport leírója Landsteiner 1900-ban,
 - Rh faktor felfedezése Landsteiner és Wiener 1940-ben.
- Alkalmazható:
 - származás megállapítására (apasági teszt),
 - kriminalisztikai összehasonlító vizsgálatokra a vércsoportszerológia.

1. Vér (1)

- *Felkutatása:*

-
- megtekintéssel, lépésről lépésre, közelről távolra,
 - segédeszközök: mesterséges fényforrás (zseblámpa, ultraibolyás készülék stb.).

- *A vér színének változási fokozatai:*

- vérpiros,
- barnul,
- barnásfekete,
- szürkészöld.

1. Vér (2)

- *Vérpróbák*

- *Tájékoztató-próbák: (Vér-e?)*

- Benzidin-próba,
- Hemastixes-próba,
- Luminolos-próba.

- *Bizonyító-próbák: (Milyen vér?)*

- Teichmann-próba,
- Felletár-próba.

1. Vér (3)

- *Vérfoltok alakja:*

- cseppenés,
- freccsenés,
- kenődés,
- csorgás.

- *Mennyisége informálhat:*

- bűncselekmény helyszínéről,
- sérülés keletkezési idejéről.

1. Vér (4)

- *Rögzítése:*

- jegyzőkönyvi leírás,
- színes fényképezés, videózás,
- mintavétel (kémcsőbe),
- eredetben (hordozóval, kaparással mintát venni, havon steril gézlappal stb.).

1. Vér (5)

- *Szakértőnek feltehető kérdések:*

- Vér-e?
- Emberi / állati vér?
- Véralkohol tartalom?
- Egyéb releváns anyag tartalom?
- Vércsoport?
- Melyik szervből? (orr, verőér stb.)
- Hogyan került ki a testből?
- Mikor keletkezett?

IV. Az igazságügyi genetika (1)

- Mára önálló tudományterületté vált.
-
- 1985-ben végeztek először törvényszéki DNS-vizsgálatokat (Jeffreys).
 - Hajszálból is kimutatható a DNS.
 - Magyarországon 1992-ben kezdődött az igazságügyi DNS vizsgálat kora.
 - 1998-ben létrehozta az USA a bűnügyi DNS-profil nyilvántartó rendszerét.
 - 2000-ben Magyarországon is szabályozták a DNS-profil nyilvántartását:
 - egyes bűncselekmények esetén a gyanúsított köteles DNS minta adására,
 - a DNS-profilokat elektronikus DNS-adatbázisban kell tárolni,
 - amelyben számítógépes program (CODIS) segítségével lehet keresni.

IV. Az igazságügyi genetika (2)

- *A DNS vizsgálatok (1)*

- *A DNS előnyei (1)*

- Egyediség:

- az azonosság esélye akár 1:30 milliárdhoz.

- Állandóság:

- az élet során nem változik,
- és akár több ezer évig fennmarad a halál után.

IV. Az igazságügyi genetika (3)

- *A DNS vizsgálatok (2)*

- *A DNS előnyei (2)*

- Sokoldalúság:

- bármilyen biológiai anyagmaradvány tartalmaz(hat).

- Több célra alkalmazhatóság:

- ismeretlen személyek felkutatása,
- következtetések levonása pl. nemre, hajszínre stb.

IV. Az igazságügyi genetika (4)

- *A DNS vizsgálatok (3)*

- *Hátrányai:*

- költséges,
- időigényes,
- bonyolult (nagy szakértelmet igényel),
- hiányzó szabványok.

1. Haj- és szőrszálak (1)

- *Szerkezete*

- A szál rétegei: velőállomány, kéregállomány és kutikula.
- A kéregállományban pigmentszemcsék (sárga, barna, fekete) vannak,
 - amelyek meghatározzák a színt.
 - Ősz hajszál (fehér színe) = nincs benne festék, csak levegő.
- A kutikula rajzolata jellegzetes, megállapítható honnan származik.

1. Haj- és szőrszálak (2)

- *Felkutatása (kereshető):*

- testen,
- köröm alatt,
- tisztálkodási szereken,
- eszközökön,
- ruházaton,
- lábbelin,
- helyszínen,
- stb.

1. Haj- és szőrszálak (3)

- *Rögzítése*

- speciális szabály:
 - gumi / parafavégű csipesszel leemelni a tárgyról,
 - és borítékba / kémcsőbe tenni,
 - majd leragasztani.

1. Haj- és szőrszálak (4)

- *A szakértői vizsgálat kérdései:*

- Emberi / állati (faj)?
- Milyen testrész?
- Milyen módon vált el (hullás, vágás, tépés)?
- Milyen nemű, korú, vércsoportú?
- A helyszínen talált azonos-e a mintával?

V. Az igazságügyi orvostan napjainkban

- *Egyes orvosi területek már önálló igazságügyi szakértői területté váltak:*
-

- *igazságügyi genetika,*
- *igazságügyi toxikológia,*
- *igazságügyi pszichiátria.*

1. A hazai igazságügyi orvostan részei

- *Klinikai rész*
 - amely testi (klinikai) vizsgálatot tartalmaz.
 - Tárgya:
 - *az élő személy egészségkárosodása,*
 - *az élő személy munkaképességének megváltozása (csökkenése).*
- *Klasszikus rész*
 - forenzikus tanatológia (patológia).
 - Tárgya:
 - *a vonatkozó / rendkívüli halálesetek vizsgálata (boncolás).*

A halál megállapítása (1)

- *A halál valószínűségi jelei:*

- hiányzik a spontán légzés,
- leáll a keringés.

A halál megállapítása (2)

- *A halál biztos jelei*

- A hullajelenségek észlelése
 - Korai hullajelenségek:
 - hullafoltok,
 - hullamerevség,
 - holttest kihülése.
 - Késői hullajelenségek:
 - rothadás jelei,
 - lebomlás (esetleg *rovarok* által).

A halál megállapítása (3)

- *Igazságügyi rovartan és a halál*
-

- *Rovaraktivitás a holttesten:*

- 10 perc: legyek lerakják petéiket a szájba,
- 12 óra: kikelnek a peték (a szövetekből jutnak táplálékhoz),
- 24-36 óra: bogarak fogyasztják a száraz bőrt,
- 48 óra: pókok, kukacok megeszik a rovarokat.

A személyazonosítás

- Helyzetek, amikor személyazonosításra van szükség
-
- Online ügyintézés esetén (e-aláírás stb.).
 - Kiszűrése a biztonságra veszélyes személyeknek (reptereken stb.).
 - Eldöntése a belépési jogosultságnak (illetéktelenektől elzárt hely esetén stb.).
 - Igazolása:
 - a hozzáférési jogosultságnak (bankszámlához stb.),
 - az egyéb jogosultságnak (gépjárművezetés stb.),
 - a szervezethez, hatósághoz, céghez tartozásnak (vöröskereszt stb.).
 - *Azonosítása az egészségügyben a páciensnek (betegcserék elkerülése érdekében stb.).*
 - *Ismeretlen holttest azonosítása.*

Biometrikus alapú személyazonosítás (1)

- *Alapja:*
 - minden létező dolog és személy egy és megismételhetetlen.
- *Célja:*
 - olyan biztonsági rendszerek létrehozása,
 - amelyek az egyént saját személyi tulajdonságai alapján ismerik fel és azonosítják.

Biometrikus alapú személyazonosítás (2)

- *Biometria*

- Közepontjában az emberi test mérhető / egyéb vizsgálati eljárásokkal meghatározható jellemzői állnak.
- Ezek a jellemzők nyilvántartási adatbázis kialakítására adhatnak lehetőséget.
- Így az összehasonlítás által (a tárolt adatokkal) lehetségessé válhat a személyazonosítás.

- *Biometrikus azonosítók:*

- mérhető testi / viselkedésbeli jellemvonások,
 - amelyek összessége által egy adott személy azonossága ellenőrizhető.

Arckonstrukció – ismeretlen holttest azonosítása

- *Az arckonstrukció*

- Lényege, hogy a koponyára felrakják a lágyrészeket, így formálva azt arccá.
- Technikái
 - Manuális megoldások:
 - rajzos / szobrászati rekonstrukció.
 - Számítógépes megoldások:
 - 2 dimenziós / 3 dimenziós technikák.
- Végző megoldásként alkalmazható ismeretlen személyazonosságú holttest azonosítására is.

2. Anyagmaradványok (1)

Az anyagmaradvány fogalma:

- olyan tárgyak / anyagok / ezek töredékei,
- amelyek személyek és tárgyak kölcsönös egymásra hatása során keletkeznek
 - (a vizsgált eseménnyel összefüggésben),
- és alkalmasak arra
 - (a belső felépítés / az összetétel / az anyagi tulajdonságok / a vegyi összetétel alapján),
- hogy vizsgált személyekről / tárgyokról / eseményekről megalapozott információt adjanak.

2. Anyagmaradványok (2)

- *Mire ad útmutatót?*

- Nyom – a nyomképző külső,
- anyagmaradvány (AM) – a nyomképző belső, szerkezeti jellemzőire.

- *AM jelentősége:*

- szerkezeti sajátosságaik vizsgálata által információk nyerhetők az anyag eredetére, forrására,
- segítheti az események gondolati rekonstrukcióját.

2. Anyagmaradványok (3)

- *AM csoportosítása (1)*
 - *1. Eredet szerint*

 - Természetes forrású
 - Élő szervezeti / biológiai:
 - I. emberi (vér, haj, szőr, testvéladék stb.),
 - II. állati (vér, szőr),
 - III. növényi (por, levéldarabka, gyökér stb.).
 - Ásványi (kőzet, talaj stb.).
 - Mesterséges forrású:
 - szerves (zsír, kábítószer, olaj stb.),
 - szervetlen (üveg, műanyag, fém stb.),
 - vegyes (egyes festékek stb.).

2. Anyagmaradványok (4)

- *AM csoportosítása (2)*

- *2. Állapot (megjelenés) szerint:*

- tárgyak, testek (ruha, talaj, eszköz stb.),
- folyadék, képlékeny anyagok (*vér, testváladék* stb.),
- gázok, gőzök (CO, benzingőz stb.).

2. Anyagmaradványok (5)

- *AM csoportosítása (3)*

- *3. Kiterjedés szerint*

- Mikroméret:

- nem észlelhető szabad szemmel (porszemcse stb.),
- szubmikro (folyadékszennyeződés stb.),
- gyengén észlelhető szabad szemmel.

- Makroméret (tárgytöredék, ruhafoszlány stb.).

2. Anyagmaradványok (6)

- *AM csoportosítása (4)*

 - *4. Nyombordozóval fennálló kapcsolat szerint*
 - Fizikai jellegű:
 - beékelődés, felkenődés, beszívódás.
 - Kémiai jellegű:
 - vegyi reakció által.
 - *Biológiai jellegű:*
 - *haj, szőr, vér, **testvéladékok.***

Testvéladékok (1)

- Nyál, köpet, orrvéladék, fülzsír, izzadtság:
 - vércsoport meghatározás, betegségek.
- Hányadék:
 - mérgezések megállapítása.
- Bélsár, vizelet:
 - idegesség, felderítést rontó (téves) célzat.

Testvéladékok (2)

Igazságügyi orvosszakértői feladatok még pl. ...

- Hüvelyvéladék
 - A felt megléte a nemi bűncselekmény tényét valószínűsítheti.
 - Az orvosszakértőnek feltehető kérdések:
 - Hüvelyvéladék-e?
 - Vérrel szennyezett-e?
- Ondó
 - A felt megléte a nemi bűncselekmény tényét valószínűsítheti.
 - Az orvosszakértőnek feltehető kérdések:
 - Ondófolt-e?
 - Milyen vércsoportú személyé?

Testvialadékok (3)

Igazságügyi orvosszakértői feladatok még pl. ...

- Magzatszurok (első széklet)
 - Az orvosszakértőnek feltehető kérdések:
 - Élve született-e a magzat?
 - Mi a magzat kora?
- Magzatmáz
 - Orvosszakértő általi kimutatása pl. az elkövetőn: bizonyíthatja a szülés tényét.
- Anyatej, előtej
 - Orvosszakértő általi kimutatása bizonyítja a terhesség, szülés tényét.

3. Igazságügyi orvosszakértők (1)

- A hatályos 22/2012. (IX. 14.) EMMI rendelet 1. melléklete szerint
 - *az igazságügyi orvostan szakképzés megszerzésének feltétele:*
 - 60 hónap képzési idő (24 hónap törzsképzési idő + 36 hónap szakgyakorlati idő).

3. Igazságügyi orvosszakértők (2)

- Az Igazságügyi Minisztérium honlapján elérhető névjegyzék
 - 117 igazságügyi orvostan szakértőt tartalmaz (2020. augusztus végén).
- Igazságügyi orvostani intézetek működnek egyes egyetemeken,
- és végeznek igazságügyi orvosszakértői tevékenységet
 - a *Nemzeti Szakértői és Kutató Központban* (NSZKK) is.

Az NSZKK Pécsi Intézete (1)

- A honlapon (<http://nszkk.gov.hu/teruleti-intezetek/pecsi-intezet>) közzétett tájékoztató szerint:

 - Az NSZKK (Nemzeti Szakértői és Kutató Központ) Pécsi Intézete 2017. január 1-jén kezdte működését jelenlegi formájában.
 - Illetékességi területe: Baranya és Tolna megye.
 - Telephelyek: Pécs és Szekszárd.
 - Jogelődjei: az Igazságügyi Szakértői és Kutató Intézetek Budapesti Orvosszakértői Intézet Szekszárdi Csoportja és a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet Bűnügyi Orvosi és Orvosszakértői Osztály Pécsi Alosztálya.

Az NSZKK Pécsi Intézete (2)

- A honlapon (<http://nszkk.gov.hu/teruleti-intezetek/pecsi-intezet>) közzétett tájékoztató szerint
-

- *feladatai:*

- igazságügyi szakértői vélemények készítése

- (a rendőrség, bíróság, törvényszék, ügyészség, más hatóság kirendelése alapján)

- részben iratok / testi vizsgálat alapján,

- halottvizsgálatok keretében helyszíni halottszemlék, és hatósági vagy igazságügyi boncolások alapján.

Hivatkozások

- *Felhasznált irodalom*

-
- Angyal Miklós: Ismeretlen személyazonosságú holttestek azonosítása. Doktori értekezés. Pécs, 2014, Pécsi Tudományegyetem
 - Balláné Füsztér Erzsébet: Krimináltechnikai ismeretek II. Jegyzet. Kriminálisztikai jegyzetek és tanulmányok. Budapest, Rendőrtiszti Főiskola, Kriminálisztika Tanszék, Rendőrtiszti Főiskola nyomdája, 2011.
 - Tremmel Flórián – Fenyvesi Csaba – Herke Csongor: Kriminálisztika. (Forensic Science) Budapest – Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 2005.
 - <http://nszkk.gov.hu/teruleti-intezetek/pecsi-intezet>

- *Jogszabályjegyzék:*

- 2016. évi XXIX. törvény az igazságügyi szakértőkről
- 9/2006. (II. 27.) IM rendelet az igazságügyi szakértői szakterületekről, valamint az azokhoz kapcsolódó képesítési és egyéb szakmai feltételekről
- 22/2012. (IX. 14.) EMMI rendelet

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

hengl.melinda@ajk.pte.hu

Készült az NTP-SZKOLL-19-0022. sz. pályázata keretében.